

Doniyor kitobi — Bir yuz yetmishinchi

Qalb qal'asi: Bashoratli kontekstda ilohiy taxtga o'tirish va o'zgarishni anglash

Jeff Pippenger
2024-03-31

2014-yilda Ukraina urushini boshlab bergan kuch sifatida Rossiyani aniqlashning kaliti “qal’a”dir; u shohlikning boshi, ya’ni poytaxtidir. Insoniy ma’bad bosh va tanadan tashkil topgan. Bosh — oliy tabiat, tana esa quyi tabiatdir. 1844-yilda nihoyasiga yetgan “yetti vaqt” keyin Yahudoning boshi bo’lgan Quddus bilan bog’lanishi kerak edi. Yahudoning boshi bo’lgan Quddusning boshi bo’lgan podshohning taxti Quddusdagi ma’badda joylashgan edi. Ilohiyatning insoniyat bilan birikishi, ya’ni yuz qirq to’rt mingning muhrlanishini ifodalovchi voqelik, “Masihning aqlini” qabul qilish sifatida tasvirlanadi. Aql — oliy tabiatdir, shu bois u “bosh”dir.

Daniyor tomonidan ifodalangan kishilar ularni Masihning suratiga o’zgartiradigan, sabab bo’luvchi ayolga xos vahiy-ni ko’rganlarida, ular ikkinchi Odam bo’lgan va ruhiy bo’lgan Masihning aqlini qabul qilgan bo’ladilar. O’sha paytda ular qulagandan so’ng va o’z yaratilishining tartibini teskari aylantirgandan keyin birinchi Odamdan meros qilib olgan so’zma-so’z jismoniy, nafsiy aqli xochga mixlanadi. Xudoning qonuniga qarshi urush qiladigan, ular tug’ilganlarida o’z ixtiyorlarisiz qabul qilgan o’sha nafsiy aql o’rnini, ular o’z tanlovlari bilan qabul qiladigan va Xudoning qonuniga mutlaqo itoatkor bo’lgan Masihning aqli egallaydi. Shunda ularning yangi aqli va Masihning aqli bitta aql bo’ladi va ikkalasi ham samoviy joylarda taxt ustida birga istiqomat qiladi. Ma’bad ichida Xudoning taxti joylashgan bir o’rin bor, va Xudoning suratida yaratilgan insonlar uchun ma’bad ichida Xudoning huzuri uchun belgilangan muayyan bir o’rin bor.

U o’rin shimoliy shohlik bilan ifodalangan ularning quyi tabiatida emas. U janubiy shohlik bilan ifodalangan o’rinda bo’lib, aynan o’sha yerda Xudo O’z ismini, ya’ni O’z fe’l-atvorini, qo’yishni tanlagan. Bu o’rin Quddusdadir, biroq Yahudoning poytaxti sifatida Quddus boshdir, ammo poytaxtning boshi shohdir. Quddus poytaxt bo’lish uchun tanlangan edi, shu bilan birga Xudo O’z ma’badini joylashtiradigan maskan sifatida ham tanlangan edi. So’ngra U O’z ma’badida O’z taxtini o’rnatdi. Janubiy shohlik insonning yuksak tabiatini ifodalaydi, ammo unda shoh uchun alohida taxt xonasi ham bor. Opa Uayt o’sha joyni qalbning “qal’asi” deb ataydi. Qal’a, ta’rifiga ko’ra, istehkomdir.

“Butun qalb Xudoga berilishi kerak, aks holda Xudoning haqiqati hayot va xarakterga muqaddaslovchi ta’sir ko’rsata olmaydi. Ammo qayg’uli haqiqat shuki, Masihning nomini e’tirof qiladiganlarning ko’plari o’z qalblarini Unga hech qachon soddalik bilan topshirmaganlar. Ular xristianlikning talablariga to’la taslim bo’lishning tavba-kamandaholigini hech qachon boshdan kechirmaganlar, va buning oqibati shuki, haqiqatning o’zgartiruvchi qudrati ularning hayotlarida yo’q; Masih muhabbatining chuqur, yumshatuvchi ta’siri hayot va xarakterda namoyon bo’lmaydi. Ammo suruvning yordamchi

cho‘ponlari Masih bilan birga xochga mixlangan bo‘lsalar va suruvning Bosh Cho‘poni bilan hamkorlik qilish uchun Xudoga yashayotgan bo‘lsalar, Xudoning suruvini boqish borasida naqadar buyuk ish amalga oshirilishi mumkin edi! Masih insonlarni O‘zi qanday ishlagan bo‘lsa, shunday ishlashga chorlaydi. Haqiqatga ishonishini da’vo qilayotganlarda namoyon bo‘ladigan amaliy taqvodorlikda ko‘rinadigan haqiqat qudrati haqida yanada chuqurroq, kuchliroq, ko‘proq majbur etuvchi guvohlikka ehtiyoj bor. Qalbdagi Najotkor sevgisi halok bo‘layotganlarning jonlari uchun mehnat qilayotgan xizmatchilarning ishlash usulida qat’iy o‘zgarishga olib keladi. Haqiqat qalb qo‘rg‘onini egallaganda, Masih yurakda taxtga o‘tiradi, va shunda insoniy vosita shunday deya oladi: ‘Men Masih bilan birga xochga mixlandim; shunday bo‘lsa-da, yashayapman; endi yashayotgan men emas, balki menda yashayotgan Masihdir; endi tanada yashayotgan hayotimni meni sevgan va men uchun O‘zini fido qilgan Xudoning O‘g‘liga bo‘lgan imon orqali yashayapman.’ Review and Herald, October 9, 1894.”

“Jonning qal’asi” — bu “Masih taxtga o‘tirilgan” joydir. Masihning taxtga o‘tirilishi tana xochga mixlanganda amalga oshadi; Pavlusning ta’rifiga ko‘ra esa tana — bu quyi tabiatdir, va u shimoliy shohlikdir. Shu sababli shimoliy shohlik haqidagi bashorat faqat 1798-yilgacha yetib borgan. Quyi tabiat Ilohiyat bilan birlashtirilishi mumkin emas; u ikkinchi kelishda ko‘z ochib yumguncha o‘zgartirilishi lozim. “Boshi” Quddus bo‘lgan, va “boshi” ma’bad bo‘lgan janubiy shohlik esa 1844-yilgacha yetib borgan, chunki u tanani xochga mixlashni tanlay oladigan va imon orqali Eng Muqaddas Joyning qal’asiga kirib, Masih bilan birga taxtga o‘tira oladigan yuksak tabiatni ifodalagan. O‘sha birlashish va o‘sha taxtga o‘tirilish sodir bo‘ladigan joy — insoniy ma’badning qal’asidir. O‘n birinchi bobning o‘ninchi oyati boshni istehkom deb ta’riflaydi, biroq bu haqiqat faqat Ishayoning guvohligi bilan mustahkamlanadi; u esa istehkom (qal’a) haqidagi haqiqat uning tashqi va ichki tatbiqlarida tushunilishini talab qiladi.

“Xudoning Kalomi bizning ruhiy oziq-ovqatimiz bo‘lishi kerak. Masih: ‘Men hayot noniman; Mening oldimga kelgan kishi aslo och qolmaydi; Menga ishongan kishi esa aslo chanqamaydi’, dedi. Dunyo sof, buzilmagan haqiqatning yo‘qligidan halok bo‘lmoqda. Masih haqiqatdir. Uning so‘zlari haqiqatdir, va ular yuzaki qaralganda ko‘ringanidan ham chuqurroq ma’noga, kamtarona ko‘rinishidan ham ortiqroq qadr-qimmatga egadir. Muqaddas Ruh tomonidan jonlantirilgan onglar bu so‘zlarning qadrini anglaydi. Ko‘zlarimiz muqaddas ko‘z surmasi bilan moylanganda, haqiqatning qimmatbaho gavharlarini, hatto ular yuzaning tagiga ko‘milib yotgan bo‘lsa ham, ajrata oladigan bo‘lamiz.”

“Haqiqat nozik, nafis, ulug‘vordir. U xarakterni shakllantirganda, jon uning ilohiy ta’siri ostida o‘sadi. Har kuni haqiqat qalbgga qabul qilinishi lozim. Shunday qilib biz Masihning, U O‘zi ruh va hayot deb e’lon qilgan, so‘zlarini yeymiz. Haqiqatni qabul qilish uni qabul qilgan har bir kishini Xudoning farzandi, osmonning merosxo‘ri qiladi. Qalbdagi aziz tutilgan haqiqat sovuq, o‘lik harf emas, balki tirik kuchdir.”

“Haqiqat muqaddasdir, ilohiydir. U xarakterni Masihga o‘xshash tarzda shakllantirishda boshqa har qanday narsadan ko‘ra kuchliroq va qudratlidir. Unda quvonchning to‘laligi bordir. U qalbdagi ardoqlanganda, Masihning sevgisi har qanday insonning sevgisidan ustun qo‘yiladi. Mana shu xristianlikdir. Mana shu qalbdagi Xudoning sevgisidir. Shu tariqa sof, aralashmagan haqiqat mavjudotning qal’asini egallaydi. ‘Sizlarga yangi yurak ham beraman, ichingizga

yangi ruh ham solaman', degan so'zlar bajo bo'ladi. Haqiqatning jonbaxsh ta'siri ostida yashab, mehnat qiladigan kishining hayotida oliyjanoblik mavjuddir." Review and Herald, February 14, 1899.

Doniyor kitobining o'n birinchi bobidagi bashoratli tarixning o'sha vahiysi, ikkinchi oyatdan boshlanadi va oltinchi hamda eng boy prezident, o'n birinchi oyatdan o'n beshinchi oyatgacha bo'lgan joylarda Rossiya bo'lgan bosh bilan bir yo'nalishga tushadi. O'sha tarixda oltinchi prezident, yettitadan bo'lgan sakkizinchiga aylanadi va u Qo'shma Shtatlarda cherkov bilan davlat birlashib, yaqin orada keladigan yakshanba qonunida o'n oltinchi oyatda o'zlarining nopok zinosini nihoyasiga yetkazgan paytda hukmronlik qiladi.

Shunda ko'tarilishi lozim bo'lgan bayroq umidsizlikka uchrab, uch yarim kun davomida o'ladi; bu esa Doniyor 10-bobda yigirma bir kundir. Doniyor uchun yigirma bir kunlik motamning yakunida, ya'ni Hizqiyoning vodiysida bo'lgan, o'lik quruq suyaklar bo'lgan ikki guvohning ko'chada uch yarim kunlik o'limi nihoyasida, o'liklarni yana hayotga qaytaradigan bashoratli xabar bor. Doniyor 10-bobdagi o'sha jarayon uch bosqich bilan ifodalanadi.

Birinchi oyning yigirma to'rtinchi kunida men buyuk daryo — Hiddekel bo'yida edim; shunda ko'zlarimni ko'tarib qaradim, va mana, zig'ir kiyim kiygan bir kishi turardi; uning bellari Ufazning nafis oltini bilan belbog'langan edi. Uning tanasi zabarjaddek, yuzi chaqmoq ko'rinishida, ko'zlari olov mash'allari kabi, qo'llari va oyoqlari sayqal berilgan mis rangiday, so'zlarining ovozi esa olomon ovoziday edi. Bu vahiyzni faqat men, Doniyor, ko'rdim; men bilan birga bo'lgan odamlar vahiyini ko'rmadilar, ammo ularga qattiq bir titroq tushdi, shuning uchun ular yashirinish uchun qochib ketdilar. Shunday qilib, men yolg'iz qoldim va bu buyuk vahiyini ko'rdim; menda esa hech qanday quvvat qolmadi, chunki husnim ichimda buzilishiga aylandi, va menda quvvat qolmadi. Shunga qaramay, men uning so'zlari ovozini eshitdim; va uning so'zlari ovozini eshitganimda, yuzim bilan yerga yiqilib, qattiq uyquga ketdim. Va mana, bir qo'l menga tegib, meni tizzalarim va qo'llarimning kaftlari ustiga qo'ydi. U menga dedi: «Ey Doniyor, nihoyatda sevimli odam, senga aytayotgan so'zlarimni angla va oyoqqa tur; chunki endi men sening oldingga yuborildim». U bu so'zni menga aytgach, men titrab oyoqqa turdim. So'ng u menga dedi: «Qo'rqma, Doniyor; chunki sen qalbingni anglashga va o'zingni Xudoying oldida xor tutishga bel bog'lagan birinchi kundan boshlab, so'zlaring eshitilgan edi, va men sening so'zlaring tufayli keldim. Ammo Fors shohligining shahzodasi menga yigirma bir kun qarshilik qildi; lekin mana, bosh shahzodalardan biri bo'lgan Mikoil menga yordamga keldi; men esa u yerda Fors shohlari yonida qoldim. Endi esa oxirgi kunlarda xalqing boshiga nima tushishini senga anglatish uchun keldim, chunki bu vahiy hali ko'p kunlar uchundir». Doniyor 10:4–14.

Doniyor motamning yigirma bir kunining oxirida Masihning vahiyini ko'radi va Masihning so'zlarini eshitadi. Xudoning ko'rinadigan va so'zlangan Kalomining vahiyi ikki toifaning ajralishini yuzaga keltiradi, va Doniyor ko'chada o'lik edi, chunki u "qattiq uyqu"da edi.

U shularni aytdi; shundan keyin ularga dedi: «Do'stimiz Lazar uxlab qoldi; ammo Men uni uyqudan uyg'otish uchun bormoqdaman». Shunda shogirdlari dedilar: «Rabbiy, agar u uxlayotgan bo'lsa, sog'ayib ketadi». Holbuki, Iso uning o'limi haqida gapirgan edi; ular esa

Uni uyquda dam olayotgani haqida gapiryapti, deb o‘yladilar. Shunda Iso ularga ochiq aytdi: «Lazar o‘ldi». Yuhanno 11:11–14.

So‘ngra Doniyor birinchi marta Jabroil tomonidan tegizildi; u Doniyorga Doniyor o‘lik (uyquda) bo‘lgan paytda yuz berib kelgan siyosiy kurash haqida xabar beradi va endi Doniyorni Masihning siymosiga aylantirib yuborgan vahiya ta’bir berishini aytadi. Shundan keyin esa u ikkinchi marta, bevosita Masihning O‘zi tomonidan tegiziladi.

U menga shunday so‘zlarni aytgach, men yuzimni yerga qaratdim va tilsiz bo‘lib qoldim. Va mana, inson o‘g‘illarining o‘xshashiga monand bir zot lablarimga tegdi; shunda men og‘zimni ochib gapirdim va oldimda turganga dedim: Ey hazratim, bu vahiy sababli dardlarim ustimga qaytdi, va menda hech qanday quvvat qolmadi. Chunki bu hazratimning quli bu hazratim bilan qanday gaplasha olsin? Zotan, menga kelsak, shu zahoti menda hech qanday quvvat qolmadi, hatto nafas ham menda qolmadi. Doniyor 10:15–17.

Bu, Hizqiyolning o‘ttiz yettinchi bobdagi birinchi bashoratiga parallel, chunki Hizqiyolga vodiydagi o‘lik suyaklarga aytib berish buyurilgan ikki bashorat ichida, birinchisi tanalarni shakllantiradi, ammo o‘shanda ularda na nafas bo‘ladi, na qudratli bir lashkarning kuchi bo‘ladi. Aynan Hizqiyolning ikkinchi bashorati orqali tanalar to‘rt shamoldan nafasni qabul qilib, qudratli bir lashkar sifatida oyoqqa turadi, va Doniyorga ikkinchi marta tegilganda, “menda hech qanday kuch qolmadi, hatto ichimda nafas ham qolmadi.” So‘ng Doniyorga umumiy hisobda uchinchi marta, Jabroil tomonidan esa ikkinchi marta yana tegiladi.

Shunda yana bir zot kelib, odamga o‘xshash bir ko‘rinishda menga tegdi va meni quvvatlantirdi. Va dedi: Ey nihoyatda sevikli inson, qo‘rqma; senga tinchlik bo‘lsin, quvvatli bo‘l, ha, quvvatli bo‘l. U men bilan so‘zlashgach, men quvvat topdim va dedim: Hazratim gapirsin; chunki siz meni quvvatlantirdingiz. Doniyor 10:18, 19.

Doniyorning uchinchi teginishi — Hizqiyolning ikkinchi bashorati bo‘lib, u jasadlarni buyuk bir qo‘shin sifatida oyoqqa turg‘izadi. Uning bashorati o‘zlarining o‘lik ekanini tan oladigan xalqqa qaratilgandir, chunki ular Doniyor kabi motam tutayotgan edilar.

Shunda U menga dedi: “Shamolga bashorat qil, bashorat qil, ey inson o‘g‘li, va shamolga ayt: Egamiz Rabbiy shunday demoqda: To‘rt shamoldan kel, ey nafas, va bu o‘ldirilganlarning ustiga esgin, toki ular tirilsin”. Shunday qilib, U menga buyurganidek men bashorat qildim, va nafas ularga kirdi, va ular tirildilar, va oyoqlari ustida turdilar, nihoyatda buyuk bir lashkar bo‘ldilar. So‘ng U menga dedi: “Ey inson o‘g‘li, bu suyaklar butun Isroil xonadonidir; mana, ular aytmoqdalar: ‘Suyaklarimiz qurib ketdi, umidimiz yo‘qoldi: biz o‘z qismlarimizdan uzilib qoldik’”. Hizqiyol 37:9–11.

Rabbiy Hizqiyolga bashorat qilishni amr etadi va unga Isroil xonadonining shahodati shundan iborat ekanini aytadi: ular o‘likdirlar, umidsizdirlar va uzib tashlangandirlar. Ular motam tutmoqdalar, xuddi Doniyor singari, chunki ular 2020-yil 18-iyuldagi amalga oshmagan bashorat sababli umidsizlikka tushganlar va shu holatda Hizqiyolga bashorat qilish aytiladi.

Shuning uchun bashorat qilib ularga aytgin: Egamiz Rabbiy shunday demoqda: Mana, ey xalqim, Men qabrlaringizni ochaman, sizlarni qabrlaringizdan chiqaraman va sizlarni Isroil yurtiga olib kiraman. Va ey xalqim, qabrlaringizni ochganimda va sizlarni qabrlaringizdan chiqarganimda, Mening Egamiz ekanimni bilib olasiz. Va Men O‘z Ruhimni ichingizga solaman, sizlar tirilasizlar, va sizlarni o‘z yurtigingizga joylashtiraman. Shunda Men — Egamiz — shuni aytganimni ham, bajo keltirganimni ham bilib olasizlar, deydi Egamiz. Hizqiyol 37:12–14.

Bosh farishta Mikoil bo‘lgan Rabbiy ularning qabrlarini ochadi; so‘ng Vahiy kitobining o‘n birinchi bobidagi ikki guvoh tiriltiriladi, ularga Muqaddas Ruh beriladi va ular oyoqqa turadilar, xuddi Hizqiyoning ikkinchi bashoratida qabrlaridan chiqarilganlar oyoqqa turganlarida ularga Muqaddas Ruh berilgani kabi.

Uch yarim kundan so‘ng esa Xudodan kelgan hayot ruhi ularga kirdi, va ular oyoqqa turdilar; va ularni ko‘rganlarning ustiga buyuk qo‘rquv tushdi. Vahiy 11:11.

Bu ikki guvoh Muso va Ilyos sifatida ifodalanadi, Muso ham bosh farishtaning ovozi bilan tiriltirilgan edi.

Biroq bosh farishta Mikoil Musoning jasadi haqida iblis bilan tortishib bahslashganida, unga qarshi haqoratli ayblovlarni keltirishga jur‘at etmadi, balki shunday dedi: “Rabbiy seni koyisin”. Yahudo 1:9.

Shahzoda va Boshfarishta bo‘lgan Mixoil — Doniyor kitobining o‘ninchi bobida kelib, Jabroilga yordam bergan Zotdir, va erkaklar bilan ayollarni hayotga chorlaydigan ovoz ham Uning ovozidir.

Chunki Rabbiyning O‘zi amr-sado bilan, bosh farishtaning ovozi va Xudoning karnayi bilan osmondan tushadi; va Masihda o‘lganlar avval tiriladilar. 1 Salonikaliklarga 4:16.

Doniyorning uch bor tegilishi uchinchi farishtaning Laodikiya harakatidan uchinchi farishtaning Filadelfiya harakatiga o‘tishni ifodalaydi; Doniyor o‘ninchi bobda esa Laodikiya timsolidan Filadelfiya timsoliga o‘tishni amalga oshiradigan vahiy o‘n birinchi bobda ifodalangan bashoratli tarix orqali tasvirlangan. Bu vahiy Hizqiyol tomonidan uchinchi voyga oid Islom vahiysi sifatida tasvirlangan. 2014-yilda Rossiya ikkinchi proksi urushini boshlab berdi. 2015-yilda eng boy prezident oltinchi prezident bo‘lish yo‘lidagi sa‘y-harakatlarini boshladi.

2020-yilda Respublika shoxini ifoda etgan o‘sha prezident tubsizlikdan chiqqan “woke” ateist mahluq tomonidan o‘ldirildi, va ayni o‘sha yilda Laodikiyalik protestant shoxi ham o‘ldirildi. 2023-yilda esa ikkala shox ham yana tirildi va ikkalasi ham yettidan bo‘lgan sakkizinchisiga aylanish yo‘liga kira boshladi. Ulardan biri Qo‘shma Shtatlarda Jamoat va Davlat birlashtirilayotganda mahluqning siyosiy suratiga o‘tmoqda, ikkinchi shox esa Laodikiya suratidan Masih suratiga o‘tmoqda. Yaqinda keladigan yakshanba qonunida ikkalasi ham yuksaltiriladi. Ulardan biri Rim fohishasiga o‘zining yettinchi shohligini beradigan o‘n shohning bosh shohi bo‘lmish “Makedoniyalik Iskandar”ga aylanadi, ikkinchisi esa bayroq sifatida ko‘tariladi.

Bu ikki o‘tishni ham yuzaga keltiradigan vahiy — 2001-yil 11-sentabrdan Yakshanba qonunigacha davom etib ochiladigan tarixdir. Doniyor kitobining o‘n birinchi bobidagi o‘n birinchi oyat, “agar

ishonmasangiz, mustahkam bo‘lmaysizlar” degan mazmun doirasida ayniqsa aniq ko‘rsatib berilgan.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Muqaddas Kitob qoidolari kundalik hayotning yo‘lboshchisi bo‘lishi kerak. Masihning xochi biz o‘rganishimiz va amal qilishimiz lozim bo‘lgan saboqlarni ochib beruvchi mavzu bo‘lishi kerak. Talabalar Xudo haqidagi bilimni singdirib olishlari va Uni fe‘l-atvorlarida namoyon etishlari uchun, Masih barcha ta‘lim yo‘nalishlariga kiritilishi kerak. Uning kamoloti zamonda ham, abadiyatda ham bizning tadqiqotimiz bo‘lishi kerak. Eski va Yangi Ahdda Masih tomonidan aytilgan Xudoning Kalomi osmondan tushgan nondir; ammo fan deb ataladigan narsalarning ko‘pi inson ixtirosining taomlaridek, soxtalashtirilgan oziqdir; u haqiqiy manna emas.

“Xudoning kalomida shubhasiz, tuganmas hikmat mujassamdir — bu hikmat cheklangan emas, balki cheksiz ongdan kelib chiqqandir. Ammo Xudo O‘z kalomida ochib bergan narsalarning ko‘pi insonlar uchun qorong‘u bo‘lib qoladi, chunki haqiqat gavharlari insoniy hikmat va an‘ana chiqindilari ostiga ko‘milgandir. Ko‘plar uchun Kalom xazinalari yashirin bo‘lib qolmoqda, chunki ular oltin amrlar anglab yetilguncha jiddiy sabot bilan izlanmagan. Uni qabul qiluvchilar poklanib, samoviy Shohning farzandlari, shohona oilaning a‘zolari bo‘lishga tayyorlanishlari uchun Kalomni tadqiq etish lozim.”

“Xudoning kalomini o‘rganish, onglarni tasavvufga boshlab, haqiqatdan uzoqlashtirgan o‘sha kitoblarni o‘rganish o‘rnini egallashi kerak. Uning hayotiy tamoyillari hayotimizga to‘qib singdirilganida, ular sinov va vasvasalarda bizning himoyamiz bo‘ladi; uning ilohiy ta‘limoti esa muvaffaqiyatga eltuvchi yagona yo‘ldir. Sinov har bir jon boshiga kelar ekan, murtadliklar ham bo‘ladi. Ba‘zilar xoin, shoshqaloq, mag‘rur va o‘ziga bino qo‘ygan bo‘lib chiqadilar hamda haqiqatdan yuz o‘girib, imonda halokatga uchraydilar. Nima uchun? Chunki ular “Xudoning og‘zidan chiqadigan har bir so‘z” bilan yashamadilar. Ular chuqur qazib, o‘z poydevorlarini mustahkam qilmadilar.

“Rabbiyning O‘zining tanlangan xabarchilari orqali aytilgan so‘zlari ularga yetkazilganda, ular g‘udranadilar va yo‘l haddan tashqari tor qilib qo‘yilgan, deb o‘ylaydilar. Yuhanno kitobining oltinchi bobida biz Masihning shogirdlari deb hisoblangan, ammo ularga ochiq-oydin haqiqat taqdim etilganda norozi bo‘lib, endi U bilan birga yurmay qo‘ygan ayrim kishilar haqida o‘qiymiz. Xuddi shunday tarzda, bu yuzaki talabalarning o‘zi ham Masihdan yuz o‘giradi.”

Guvohliklar, 6-jild, 132-bet.